

Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenie przestępczością

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2022

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Od końca lat osiemdziesiątych monitorujemy opinie Polaków na temat bezpieczeństwa publicznego. Pytamy o to, czy Polska jest krajem bezpiecznym do życia, o subiektywne poczucie zagrożenia przestępczością, a także o doświadczanie tego typu zdarzeń. W naszym najnowszym sondażu¹, ponownie podjęliśmy tę problematykę.

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA

Oceny stanu bezpieczeństwa w Polsce od wielu lat utrzymują się na wysokim poziomie. Dobrze wypadają one zwłaszcza w ostatnich latach – poczynając od 2016 roku odsetek ankietowanych uznających Polskę za miejsce bezpieczne do życia niezmiennie utrzymywał się na poziomie co najmniej 80%. Także obecnie, mimo toczącej się za naszymi granicami wojny, co – jak można by zakładać – nie pozostaje bez wpływu na subiektywne poczucie bezpieczeństwa lub zagrożenia, oceny te nie odbiegają od ostatnio rejestrowanych. Nadal zdecydowana większość badanych (83%, wzrost o 1 punkt procentowy w stosunku do maja 2021 roku) uważa Polskę za kraj, w którym żyje się bezpiecznie. Przeciwnego zdania w tej kwestii jest tylko 13% ankietowanych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (385) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

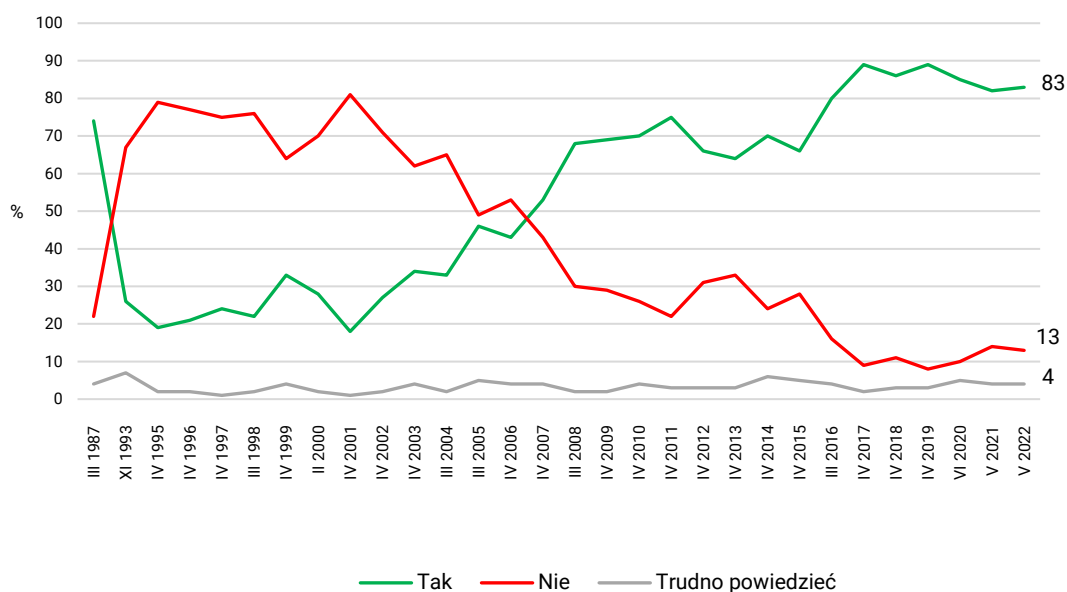
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 2 do 12 maja 2022 roku na próbie liczącej 1087 osób (w tym: 58,9% metodą CAPI, 28,7% – CATI i 12,4% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcje wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?

O tym, że w Polsce żyje się bezpiecznie, częściej przekonani są mężczyźni niż kobiety. Tę opinię częściej podzielają respondenci w średnim wieku i starsi (powyżej 45 roku życia), ale też badani liczący sobie 25–34 lata. Wyraźnie rzadziej niż inni takie przeświadczenie mają natomiast najmłodszy ankietowani – osoby w wieku 18–24 lata oraz respondenci liczący sobie od 35 do 44 lat. Na kwestię bezpieczeństwa w skali kraju bardzo podobnie zapatrują się mieszkańcy wsi i wielkich aglomeracji (powyżej 500 tys. mieszkańców), dużych ośrodków miejskich (od 100 tys. do 500 tys. ludności) i małych miast (do 20 tys. mieszkańców), wyraźnie bardziej krytyczni w tym względzie są natomiast badani z miast liczących od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców. Przekonanie o tym, że Polska jest krajem bezpiecznym do życia, wyraźnie idzie w parze z większą zasobnością portfela i dobrymi ocenami własnej sytuacji materialnej. O tym, że w Polsce żyje się bezpiecznie, najczęściej przekonane są osoby deklarujące najwyższe dochody na osobę w rodzinie (4000 zł i więcej – 91%) i dobrze oceniające własną sytuację materialną (87%), a spośród grup społeczno-zawodowych średni personel i technicy (92%) oraz osoby pracujące na własny rachunek (89%). Lepsze oceny stanu bezpieczeństwa w kraju są również związane z uczestnictwem w praktykach religijnych, a także z prawicowymi poglądami politycznymi. Aż 91% ankietowanych identyfikujących się z prawicą uważa, że Polska jest krajem bezpiecznym do życia; wśród osób deklarujących lewicowe i centrowe poglądy polityczne odsetki te wynoszą odpowiednio 75% i 86%.

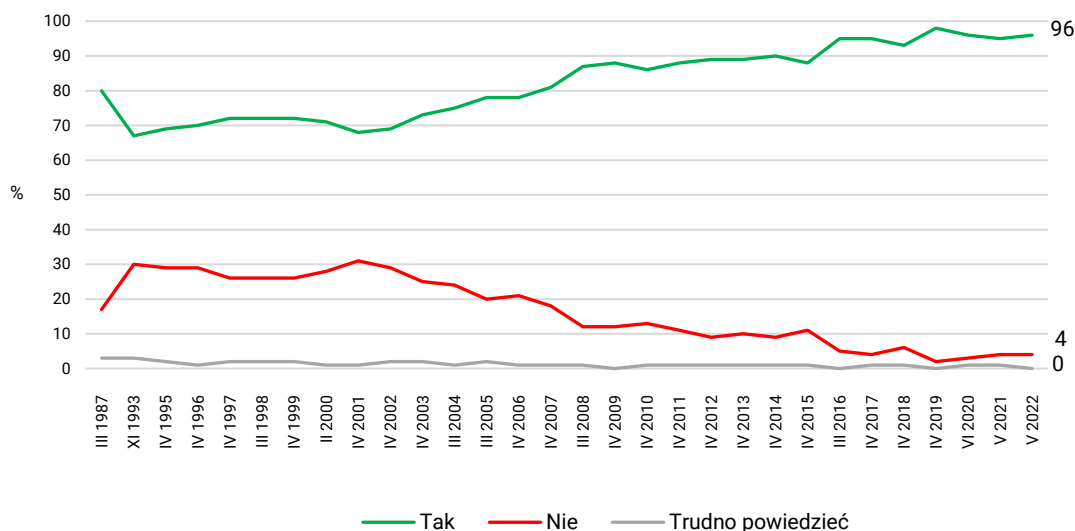
W ocenach stanu bezpieczeństwa w kraju relatywnie najbardziej krytyczni są najmłodszy z badanych (w wieku od 18 do 24 lat – 22% z nich źle ocenia stan bezpieczeństwa w kraju) i osoby w wieku między 35 a 44 rokiem życia (19%), mieszkańcy średnich miast (od 20 tys. do 100 tys. ludności – 17%), osoby niebiorące udziału w praktykach religijnych (20%), deklarujące najniższe dochody na osobę w rodzinie (do 1500 zł – 17%), a zwłaszcza źle oceniające własną sytuację materialną (29%).

Pośród grup społeczno-zawodowych stosunkowo najgorzej stan bezpieczeństwa w kraju oceniają bezrobotni (30%), robotnicy niewykwalifikowani (20%) i w dalszej kolejności – uczniowie i studenci (17% negatywnych ocen).

Stabilne pozostały w tym roku także oceny badanych dotyczące kwestii bezpieczeństwa w ich miejscu zamieszkania. Polacy od lat niemal powszechnie uważają, że ich najbliższa okolica jest miejscem bezpiecznym i spokojnym. Obecnie odsetek takich opinii sięga 96% i jest nieznacznie wyższy od rejestrowanego przed rokiem (wzrost o 1 punkt procentowy – różnica w granicach błędu pomiaru). Przeciwnego zdania w tej kwestii jest tylko czterech na stu badanych (4%).

CBOS

RYS. 2. Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania jest niemal powszechne i, co znaczące, dość słabo zróżnicowane w zależności od charakteru i wielkości zamieszkiwanej miejscowości. Stosunkowo najczęściej okolicę swego miejsca zamieszkania za bezpieczną i spokojną uważają mieszkańcy największych aglomeracji (99%), ale niewiele rzadziej mieszkańcy wsi (97%), małych miast (do 20 tys. mieszkańców – 96%) i dużych ośrodków miejskich (od 100 tys. do 500 tys. – 97%). Wyjątkiem są jedynie mieszkańcy miast liczących od 20 tys. do 100 tys. ludności, których cechuje mniejsze niż przeciętnie poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania (92%). Poczuciu bezpieczeństwa w bezpośredniej okolicy zamieszkania sprzyja wyższy poziom wykształcenia badanych i – co się z tym wiąże – wyższy status społeczno-ekonomiczny. Zróżnicowania te mają charakter liniowy, jednak one również są niewielkie. Stosunkowo najbardziej bezpiecznie w miejscu zamieszkania czują się osoby z wykształceniem wyższym (98%), respondenci deklarujący najwyższe dochody na osobę w rodzinie (4000 zł i więcej – 99%) i dobrze oceniające własną sytuację materialną (97%), a spośród grup społeczno-zawodowych – technicy i średni personel (100%), przedstawiciele kadry kierowniczej i samodzielni specjaliści (99%) oraz rolnicy (98%).

Z kolei nieco rzadziej niż przeciętnie najbliższą okolicę uważają za miejsce spokojne i bezpieczne ludzie młodzi (w wieku między 18 a 24 rokiem życia – 92%), osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (93%), badani deklarujący najniższe dochody *per capita* w rodzinie (do 1500 zł – 93%) i źle oceniający własną sytuację materialną (88%), a spośród grup społeczno-zawodowych – gospodynie domowe (92%), robotnicy wykwalifikowani (93%) i niewykwalifikowani (94%) oraz uczniowie i studenci (94%).

POCZUCIE ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Przy niemal identycznych jak przed rokiem ocenach stanu bezpieczeństwa w skali całego kraju i najbliższej okolicy miejsca zamieszkania, na podobnym poziomie jak rok temu utrzymują się także deklaracje badanych dotyczące ich poczucia zagrożenia przestępczością. Dwóch na pięciu ankietowanych obawia się, iż mogą stać się ofiarami przestępstwa (40%), przy czym większość z nich deklaruje raczej umiarkowane obawy (36%, spadek o 1 punkt procentowy w stosunku do maja 2021 roku), a tylko czterech na stu ankietowanych bardzo się tego obawia (4%). Większość, prawie dwie piąte badanych (58%, wzrost o 1 punkt) nie ma poczucia, by im osobiście coś zagrażało i mieliby paść ofiarą jakiegoś przestępstwa.

TABELA 1

Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	IV '96	IV '97	III '98	IV '99	II '00	IV '01	IV '02	IV '03	III '04	III '05	IV '06	IV '07	III '08
	w procentach												
Nie obawiam się	30	37	35	40	31	34	32	39	36	45	43	54	59
Obawiam się	67	61	62	57	67	65	66	59	63	51	55	44	40
Obawiam się, ale nie tak bardzo	50	46	47	43	46	47	52	49	49	42	46	37	34
Bardzo się tego obawiam	17	15	15	14	21	18	14	10	14	9	9	7	6
Trudno powiedzieć	3	2	3	2	2	1	2	2	1	3	2	2	1

TABELA 1 cd.

Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	IV '09	IV '10	IV '11	IV '12	IV '13	IV '14	IV '15	III '16	IV '17	IV '18	IV '19	VI '20	V '21	V '22
	w procentach													
Nie obawiam się	58	53	61	59	60	53	49	62	60	60	66	62	57	58
Obawiam się	41	46	37	39	39	45	48	37	38	38	33	36	41	40
Obawiam się, ale nie tak bardzo	37	41	32	35	35	40	44	34	35	34	31	33	37	36
Bardzo się tego obawiam	4	5	5	4	4	5	4	3	3	4	2	3	4	4
Trudno powiedzieć	1	1	2	2	1	2	3	1	1	2	1	2	2	2

Poczucie osobistego zagrożenia przestępczością częściej jest udziałem kobiet (47%) niż mężczyzn (33%), osób w wieku okołoemerytalnym (między 55 a 64 rokiem życia – 49%), mieszkańców średnich, a zwłaszcza dużych miast (odpowiednio 45% wskazań w miastach od 20 tys. do 100 tys. i 48% – w miastach od 100 tys. do 500 tys. ludności), badanych często praktykujących – uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (54%), oceniających swoje warunki materialne jako złe (48%). Spośród grup społeczno-zawodowych stosunkowo najwięcej tego typu obaw żywią uczniowie i studenci oraz pracownicy administracyjno-biurowi, wśród których na ogół przeważają kobiety (po 51%).

Natomiast rzadziej poczucie osobistego zagrożenia przestępczością dotyczy mężczyzn (65% z nich nie obawia się, że mogą stać się ofiarami przestępstwa), ludzi młodych (w wieku między 25 a 34 rokiem życia) – a więc respondentów w pełni sił fizycznych, będących w okresie zwiększonej aktywności życiowej i zawodowej. Mniej obawiają się bycia ofiarą przestępstwa także mieszkańcy największych aglomeracji (powyżej 500 tys. ludności – 64%), osoby o najwyższych dochodach na osobę w rodzinie (od 4000 zł wzwyż – 66%), badani dobrze oceniający swoje warunki materialne (61%), a spośród grup społeczno-zawodowych – technicy i średni personel (72%), rolnicy (70%), osoby prowadzące działalność gospodarczą (66%), a przede wszystkim – osoby bezrobotne. Aż 80% ankietowanych z tej grupy nie żywi obaw, że staną się ofiarami przestępstwa.

Obawy o to, że samemu padnie się ofiarą przestępstwa, są z reguły mniejsze niż obawy, że coś złego może spotkać najbliższe nam osoby. Obecnie połowa dorosłych Polaków (50%) boi się, że ktoś z ich najbliższej rodziny stanie się ofiarą przestępstwa, natomiast 48% nie żywi takich obaw. W porównaniu z ubiegłym rokiem ubyło nieco badanych wyrażających niepokój o bezpieczeństwo najbliższych (spadek o 3 punkty procentowe) i o tyle samo wzrósł odsetek badanych, którzy nie obawiają się, że ktoś z ich bliskich może paść ofiarą przestępstwa (spadek o 3 punkty).

Większa troska o bezpieczeństwo członków rodziny częściej towarzyszy kobietom (56%) niż mężczyznom (44%). Częściej niż inni o bezpieczeństwo bliskich obawiają się mieszkańcy dużych miast (od 100 tys. do 500 tys. ludności – 60%), osoby młode (w wieku od 18 do 24 lat – 59%) oraz starsi respondenci (od 55 do 64 lat – 60%), osoby często praktykujące (kilka razy w tygodniu – 61%), respondenci źle oceniający swoje warunki materialne (62%), a spośród grup społeczno-zawodowych – przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem (60%), robotnicy niewykwalifikowani (58%) oraz uczniowie i studenci (55%).

TABELA 2

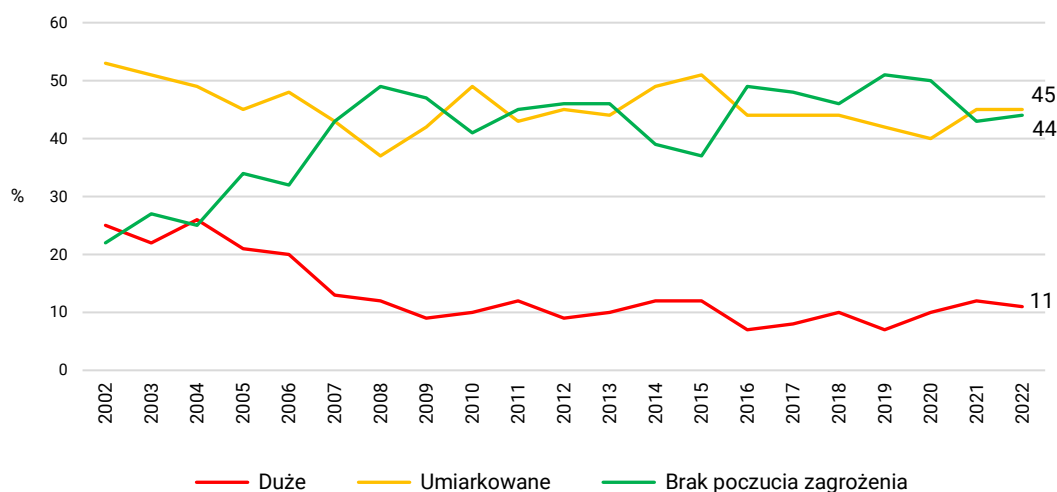
Czy obawia się Pan(i), że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IX '00	IV '01	IV '02	IV '03	III '04	III '05	IV '06	IV '07	III '08	IV '09	IV '10
	w procentach										
Nie obawiam się	30	26	25	30	28	36	34	44	52	50	44
Obawiam się	67	72	74	67	69	61	64	53	46	48	54
Obawiam się, ale nie tak bardzo	42	45	50	47	45	41	45	41	35	40	45
Bardzo się tego obawiam	25	27	24	20	24	20	19	12	11	8	9
Trudno powiedzieć	3	2	1	3	3	4	2	3	2	2	2

TABELA 2 cd.

Czy obawia się Pan(i), że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV '11	IV '12	IV '13	IV '14	IV '15	III '16	IV '17	IV '18	IV '19	VI '20	V '21	V '22
	w procentach											
Nie obawiam się	48	48	50	43	40	53	52	50	52	52	45	48
Obawiam się	50	50	48	55	58	45	47	48	46	45	53	50
Obawiam się, ale nie tak bardzo	39	42	39	45	46	39	40	40	40	36	42	40
Bardzo się tego obawiam	11	8	9	10	12	6	7	8	6	9	11	10
Trudno powiedzieć	2	2	2	2	2	2	1	2	2	3	2	2

Biorąc pod uwagę odpowiedzi na powyższe pytania stworzyliśmy ogólny wskaźnik poczucia zagrożenia przestępczością. Tegoroczne wyniki wskazują, że o braku obaw, iż samemu stanie się ofiarą przestępstwa bądź zagrożeniu takiemu ulegnie ktoś z bliskich, można mówić w odniesieniu do 44% ogółu badanych. Wśród ankietowanych przeważają osoby żywiące słabsze lub silniejsze obawy w związku z zagrożeniem przestępczością (56%). Większość z nich doświadcza takich obaw – odwołując się do wartości naszego wskaźnika – w stopniu umiarkowanym (45% ogółu badanych), w przypadku co dziewiątego respondenta (11%) można natomiast mówić o dużym poczuciu zagrożenia przestępczością. W ciągu ostatniego roku także wartości tego wskaźnika zmieniły się jedynie nieznacznie. Minimalnie ubyło badanych mających silne poczucie zagrożenia przestępczością (spadek o 1 punkt procentowy) i o 1 punkt procentowy wzrósł odsetek ankietowanych, którzy nie doświadczają takich obaw. Są to różnice w granicach błędu pomiaru.

RYS. 3. Poczucie zagrożenia przestępczością

Duże poczucie zagrożenia przestępczością najczęściej jest udziałem osób o najniższych dochodach (poniżej 1500 na osobę w rodzinie – 18%), negatywnie oceniających swoje warunki materialne (22%). W nieco większym stopniu dotyczy ono mieszkańców największych aglomeracji (15%) niż mniejszych miejscowości. Spośród grup społeczno-zawodowych dużego poczucia zagrożenia przestępczością najczęściej doświadczają robotnicy niewykwalifikowani (17%), bezrobotni (16%) a także kadra kierownicza i samodzielni specjaliści (15%).

OSOBISTE DOŚWIADCZENIA

Z listy przestępstw pospolitych, o które pytamy, najwięcej osób padło ofiarą kradzieży. Według deklaracji ankietowanych w ciągu ostatnich pięciu lat doświadczył tego co ósmy ankietowany (12%). Odsetek takich deklaracji jest nieco większy niż przed rokiem (wzrost o 2 punkty procentowe), różnica ta jest jednak utrzymana w granicach błędu pomiaru. Odsetek badanych, którym włamano się do domu, mieszkania lub jakiegokolwiek innego pomieszczenia, tak jak rok temu sięga 5%. Umyślnego zranienia lub pobicia doświadczyło w ciągu ostatnich pięciu lat 2% respondentów, a więc tyle samo, ile deklarowało w 2021 roku. Minimalnie większy niż rok temu jest odsetek respondentów, którzy padli ofiarą innych niż wymienione w pytaniu przestępstw – takich jak np. wyłudzenia i oszustwa internetowe, mobbing czy ataki agresji (5%, wzrost o 1 punkt).

TABELA 3

Czy w ostatnich pięciu latach przydarzyła się Panu(i) któraś z wymienionych niżej sytuacji:	Odsetki odpowiedzi twierdzących (według terminów badań)											
	VI '99	VI '00	IV '02	IV '03	III '04	III '05	X '05	IV '06	IV '07	IV '09	IV '10	IV '11
– ukradziono Panu(i) coś	22	19	31	28	29	23	22	26	20	16	19	18
– dokonano u Pana(i) włamania (do domu, mieszkania, domku na działce, piwnicy, budynków gospodarczych)	9	8	17	14	17	13	11	16	11	10	10	9
– został(a) Pan(i) pobity(a) lub umyślnie zraniony(a)	4	3	5	6	4	5	4	6	5	4	3	3
– został(a) Pan(i) napadnięty(a) i obrabowany(a)	4	4	5	5	7	4	3	6	4	3	4	2
– stał(a) się Pan(i) ofiarą innego przestępstwa	4	5	7	4	6	5	3	6	5	5	4	4

TABELA 3 cd.

Czy w ostatnich pięciu latach przydarzyła się Panu(i) któraś z wymienionych niżej sytuacji:	Odsetki odpowiedzi twierdzących (według terminów badań)										
	IV '12	IV '13	IV '14	IV '15	III '16	IV '17	IV '18	IV '19	VI '20	V '21	V '22
– ukradziono Panu(i) coś	17	15	16	17	12	14	15	11	11	10	12
– dokonano u Pana(i) włamania (do domu, mieszkania, domku na działce, piwnicy, budynków gospodarczych)	9	8	8	10	7	7	7	6	5	5	5
– został(a) Pan(i) pobity(a) lub umyślnie zraniony(a)	4	2	3	4	3	3	3	3	2	2	2
– został(a) Pan(i) napadnięty(a) i obrabowany(a)	4	3	3	2	2	2	3	1	2	1	1
– stał(a) się Pan(i) ofiarą innego przestępstwa	4	5	6	5	4	4	4	3	4	4	5

Relatywnie najczęściej ofiarą któregoś z przestępstw padali mieszkańcy największych aglomeracji, liczących ponad 500 tys. mieszkańców – 27% z nich zadeklarowało doświadczenie przynajmniej jednego rodzaju przestępstwa. Częściej byli to ponadto ludzie młodzi, w wieku od 18 do 24 lat (23%), legitymujący się wyższym wykształceniem (22%), badani o najwyższych dochodach na osobę w rodzinie (do 4000 zł wwyż – 23%), a spośród grup społeczno-zawodowych – pracujący na własny rachunek (28%), przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem (27%), a w dalszej kolejności – gospodynie domowe (21%) i renciści (20%).

Badani uznają Polskę za kraj bezpieczny, ponad cztery piąte ankietowanych uważa, że w Polsce żyje się bezpiecznie. Stabilne są także oceny dotyczące stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, Polacy niemal powszechnie uważają, że ich najbliższa okolica jest miejscem spokojnym i niestwarzającym zagrożeń. Również w zakresie osobistych doświadczeń od roku praktycznie nie zmieniły się oceny dotyczące zagrożenia przestępczością. Doświadczenie wojny za naszą wschodnią granicą i przybycie kilku milionów uchodźców praktycznie nie wpłynęły na ogólne poczucie bezpieczeństwa Polaków, przynajmniej jeśli chodzi o zagrożenia wewnętrzne. Obecnie odsetek badanych obawiających się, że mogliby paść ofiarą jakiegoś przestępstwa, jest podobny do tego sprzed roku, a liczba tych, którzy boją się, że ofiarą przestępstwa mógłby stać się ktoś z ich najbliższych, jest nawet nieco mniejsza.

Opracowała
Agnieszka Cybulska